

Pravidla vzdělávání státních zaměstnanců i uchazečů o státní službu

Vzdělávání je proces získávání a rozvoje vědomostí, intelektuálních schopností a praktických dovedností a jako takové hraje bezesporu významnou roli pro státní službu, výkon státní služby státními zaměstnanci a státní zaměstnance samotné.

Nejprve je potřeba mít na paměti, že vzdělávání státních zaměstnanců a zaměstnanců ve správních úřadech vykonávajících službu na služebních místech v pracovním poměru vychází z § 13 odst. 1 písm. d) zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, jež koordinuje Ministerstvo vnitra, přičemž působnost pro oblast vzdělávání stanovenou tímto zákonem vykonává sekce pro státní službu. Sekce pro státní službu připravuje vzdělávací programy a rámcová pravidla pro vzdělávání státních zaměstnanců.

Vzdělávání státních zaměstnanců je uskutečňováno dle zákona o státní službě a blíže se řídí služebním předpisem náměstka ministra vnitra pro státní službu ze dne 5. listopadu 2019, kterým se stanoví Rámcová pravidla vzdělávání ve služebních úřadech. Vzdělávání zaměstnanců, kteří působí ve správních úřadech v pracovním poměru podle zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce se zase řídí usnesením vlády č. 899 ze dne 7. září 2020 o Rámcových pravidlech vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech.

Vzdělávání státních zaměstnanců představuje na jedné straně právo a na straně druhé rovněž povinnost

Státní zaměstnanec má podle § 77 odst. 1 písm. e) zákona o státní službě povinnost prohlubovat si vzdělání podle pokynů služebního orgánu a zároveň má na prohlubování vzdělání právo, což upravuje § 79 odst. 2 písm. d) zákona o státní službě. Služební orgán je oprávněn uložit státnímu zaměstnanci povinnost účastnit se stanovené formy prohlubování vzdělání a ten má povinnost ho za stanovených podmínek splnit.

Zákon rozlišuje prohlubování vzdělání, zvýšení vzdělání a služební volno k individuálním studijním účelům.

Prohlubování vzdělání

Podle zákona o státní službě je zaměřeno na další odborný růst státního zaměstnance v jím vykonávaném oboru služby včetně zdokonalování nebo získávání jazykových znalostí.

Zákon o státní službě definuje jako druhy prohlubování vzdělání:

- vstupní vzdělávání
- průběžné vzdělávání,
- vzdělávání představených
- a jazykové vzdělávání.

Rozsah prohlubování vzdělání státního zaměstnance určí služební orgán, který je oprávněn stanovit i místo, čas a způsob vzdělávání. Podkladem pro určení rozsahu prohlubování vzdělání je především služební hodnocení, v němž se hodnotí i výsledky vzdělávání a stanovují se individuální cíle pro další osobní rozvoj státního zaměstnance. Vzdělání je následně zpracován v individuálním vzdělávacím plánu státního zaměstnance. V neposlední řadě je nutno poznamenat, že účast na prohlubování vzdělání se považuje za výkon služby, za který přísluší státnímu zaměstnanci plat a náklady vynaložené na prohlubování vzdělání nese služební úřad.

Podrobnosti prohlubování vzdělávání upravují rámcová pravidla

Rámcová pravidla vzdělávání ve služebních úřadech jsou vydávána v souvislosti na § 107 zákona o státní službě a stanovují podrobnosti prohlubování vzdělání. Pravidla se zaměřují zejména na proces vzdělávání, jednotlivé druhy vzdělávání, institucionální odpovědnost za vzdělávání a zásady vedení spisové dokumentace vzdělávacích akcí. Služební úřad je povinen zabezpečit vzdělávání zaměstnanců při respektování potřeb a možností úřadu. Pravidla specifikují druhy vzdělávání a člení je na vstupní vzdělávání úvodní, vstupní vzdělávání následné, průběžné vzdělávání, vzdělávání představených a jazykové vzdělávání.

Cílem vstupního vzdělávání úvodního je poskytnout zaměstnanci potřebné informace a zprostředkovat znalosti týkající se chodu služebního úřadu a jeho specifických činností a úkolů. Vzdělávání je pro zaměstnance povinné, zahajuje se bezprostředně po nástupu do služby či přijetí do pracovního poměru. Vstupní vzdělávání následné je jednou z forem přípravy státního zaměstnance na služebním místě k vykonání obecné a zvláštní části úřednické zkoušky. Pro zaměstnance, kteří před přijetím do služebního anebo pracovního poměru nevykonali úřednickou zkoušku, je povinné. Průběžné vzdělávání zajišťuje prohlubování znalostí a dovedností státních zaměstnanců v návaznosti na již absolvované vzdělávání a je realizováno za účelem odborného a osobního rozvoje zaměstnanců. Cílem vzdělávání představených je pak především osvojení si základních obecných kompetencí pro výkon služby na služebním místě představeného. Neméně podstatné je rovněž jazykové vzdělávání, které je zaměřeno na osvojení si znalosti cizího jazyka pro

prokázání úrovně znalostí cizího jazyka požadovaného pro služební místo, a dále na prohlubování jazykových znalostí za předpokladu, že na služebním místě je stanoven požadavek úrovně znalosti cizího jazyka.

Na individuální vzdělávání zákon pamatuje také

Nutno podotknout, že státní zaměstnanec se může vzdělávat i individuálně, přičemž k tomu využije služební volno k individuálním studijním účelům. Studijní volno lze čerpat v celé jeho délce, tedy až 6 dnů, nebo i po jednotlivých dnech. Zde je třeba zmínit, že nevyčerpané studijní volno se do následujícího kalendářního roku nepřevádí a za využití dny zaměstnanci přísluší plat.

Zvýšení vzdělávání

Zákon o státní službě upravuje rovněž zvýšení vzdělání, kterým se rozumí získání kompetencí, které státní zaměstnanec nezbytně nutně nepotřebuje pro výkon služby na aktuálně zastávaném služebním místě, avšak jejich získání je i v zájmu služebního úřadu. Za zvýšení vzdělání je možno považovat studium na vyšší odborné škole, studium na vysoké škole a vyslání na studijní pobyt. Patří sem vzdělávání v programu celoživotního vzdělávání. Zvýšení vzdělání se uskutečňuje na náklady služebního úřadu a s nárokem na služební volno a je podmíněno povolením služebního orgánu.

U vzdělávání státních zaměstnanců je třeba zmínit vzdělávání v době mateřské či rodičovské dovolené nebo v době, kdy státní zaměstnanec čerpá služební volno z důvodu péče o dítě do 4 let. V takových případech umožní služební úřad účast na vzdělávání na základě žádosti státního zaměstnance.

Účast do výběrových řízení rukou v ruce s doložením příslušných listin

Samostatnou oblast pak představují požadavky na státní zaměstnance, případně budoucí státní zaměstnance, pro účast ve výběrových řízeních podle zákona o státní službě. Zákon o státní službě stanoví předpoklady pro přijetí do služebního poměru v § 25 odst. 1, přičemž předpoklad vzdělání je stanoven v písmenu e) daného ustanovení, kdy je třeba dosáhnout vzdělání stanoveného tímto zákonem. Ustanovení § 25 odst. 5 dále dává možnost služebnímu orgánu služebním předpisem stanovit pro služební místo požadavek úrovně znalosti cizího jazyka, odborného zaměření vzdělání nebo jiný odborný požadavek potřebný pro výkon služby, případně požadavek způsobilosti mít přístup k utajovaným informacím. Splnění předpokladů je žadatel povinen prokázat doložením příslušných listin. Stupně vzdělání lze při podání žádosti doložit též čestným prohlášením, přičemž listiny prokazující tvrzené v takovém případě žadatel předloží následně, nejpozději však před konáním pohovoru. V této souvislosti je alarmující fakt, že se u výběrových řízení výběrové komise často setkávají s nedostatky předložených žádostí týkající se doložení požadavku vzdělání či požadavku na splnění jazykového vzdělání, a to nejen u řadových míst státních zaměstnanců, ale rovněž u míst představených.

Další certifikáty

Dalším požadavkem, který musí žadatel o přijetí do služebního poměru prokázat dle zákona o státní službě v případě, že není státním občanem České republiky, je znalost českého jazyka. Ta se prokazuje vykonáním certifikované zkoušky z českého jazyka jako cizího jazyka u osoby, která jako plnoprávný člen Asociace jazykových zkušebních institucí v Evropě uskutečňuje takto certifikovanou zkoušku. Rozsah a obsah jazykové zkoušky z českého jazyka stanoví Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy vyhláškou č. 175/2015 Sb. V případě žadatele o přijetí na služební místo představeného se prokazuje znalost českého jazyka na úrovni C1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, u ostatních žadatelů se zkouškou z českého jazyka ověřuje znalost českého jazyka na úrovni B2. Zkouška může být rovněž nahrazena doložením absolvování alespoň po dobu 3 školních roků základní, střední nebo vysoké školy, na kterých byl vyučovacím jazykem český jazyk. U uvedené povinnosti se výjimka nepřipouští. Současně má žadatel, který není státním občanem České republiky, nárok na náhradu nákladů, které uhradil za jednu účast na zkoušce z českého jazyka, služebním úřadem, na který se hlásí.

Uznání zahraničního vzdělání upravuje metodika

V neposlední řadě je třeba zmínit, že ke vzdělávání vnitro aktualizovalo k 31. květnu 2022 Metodický pokyn náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 1/2019, kterým se stanoví podrobnosti k výběrovým řízením, a to v souvislosti s nosifikací vysokoškolského vzdělání získaného na zahraniční vysoké škole při přijímání do služebního poměru. ■

foto: 123rf.cz